

Závěr

Vztah mezinárodního a ústavního práva není jednoduchý a bezproblémový. V současné době je téměř každý evropský stát vázán stovkami až tisíci mezinárodních smluv a úmluv. Navíc do vnitrostátního práva států EU proniká a prozařuje právo evropské. Je to nová situace, ještě nikdy nenabylo mezinárodní právo takovýchto rozměrů a i respekt k mezinárodním pravidlům není nezanedbatelný.

O to důležitější je vyjasnit vztah mezinárodních závazků a ústavního práva. Úplné vyjasnění se často nechává stranou s tím, že si každá strana vztahu vytváří svou představu, které pak v praxi koexistují a vzájemně se nenapadají. Mezinárodní soudní instituce považují mezinárodní právo bezesbytku nadřazené vnitrostátním ústavním regulacím a vnitrostátní ústavní orgány tohoto výkladu nedbají, ani s ním často přímo nepolemizují, naopak vycházejí z primátu ústavy a práva vnitrostátního.

Objektivně je však nutné shrnout, že politická praxe a realita, jakož i praxe kontroly mezinárodních smluv či závazků, nám ukazují určitou specifickou hierarchii norem. Většina evropských států dnes již uznává nadřazenost mezinárodněprávních závazků, nicméně na úplném vrcholu pyramidy stále ponechává výslovně či implicitně své materiální ohnisko ústavy, tedy principy, bez nichž by se stát jako takový rozplynul a nemohl by již vykonávat své funkce, jako např. ochranu práv svých občanů.

Jsou to stále státy, které můžeme ztotožnit s jejich psanou či nepsanou ústavou, které vytvářejí mezinárodní právo a které mu dominují. Musí ho však nejen vytvářet, ale pak i aplikovat. To nelze bez účinné kontroly jeho včlenění do právního řádu jako celku. Proto je nezbytné vytvořit takový systém kontroly, který by nepustil do právního řádu rozporné ustanovení, ale zároveň nezablokoval jakýkoliv případný závazek. Je otázkou, nakolik český systém naplňuje tyto předpoklady, a to jak po formální, tak po praktické stránce.

Z formálního hlediska by bylo vhodné změnit systém podávání návrhů na přezkum, tak, aby postačil jeden návrh. Ostatní navrhovatelé včetně skupiny zákonodárců, pokud by o to projevila zájem, by se mohli stát vedlejšími účastníky řízení. V praxi by pak ÚS musel rozhodnout o smlouvě jako o celku v jednom řízení a jednou pro vždy (s výhradou pozdějších individuálních ústavních stížností). Taková formální úprava by lépe odpovídala i materiálnímu pohledu ÚS a celého právního řádu na základní otázku vztahu mezinárodního a ústavního práva. Úplným závěrem možno již jen zopakovat, že určitá inspirace starší francouzskou a nejen německou praxí by zde celkově nebyla na škodu.